

Gindikaayu Coronavirus (Covid19)

WOLOF

Tektal bii mu àju ci tektal wergu-yaram ak leeralu NHS te ab tektal la buñuy jox ñépp ñu nekk ci UK, ak réew bumu mēna cosaanoo.

Version 6 [04.07.2020]

Ĕmbeef yi

Lan mooy Coronavirus (Covid-19) ak nan ngay def ba mucc si?

Kan la feebaru coronavirus (COVID-19) gën a yab?

Nan ngay àaree sa bopp soo nekkee ci risk bu jeggi dayo

Loo wara def soo gisee ay mandarga?

Gindikaay sorante buñu jagleel kër yi nga xàm ne mën nañu am infection coronavirus (COVID-19)

Ñaata fan lañu wara toog ngir topp digley sorante gi?

Kañ nga wara jikkook NHS 111?

Nan nga wara def ngir jikkook NHS 111?

Lan nga wara def soo amee lula jaaxal ci sa nekkiinu imigéré?

Lan nga wara def ngir coronavirus (COVID-19) baña làw?

Lan mooy Coronavirus (Covid-19) ak nan ngay def ba mucc si?

COVID-19 feebar bu bees la bu mën a lór xëtër ak nooyikaat yi. Doomu-jàngoro buñuy woowee coronavirus moo koy joxé.

Mën nga nekk ci kaaànge soo wañee sa laale ak nit ñi nga bokkalul dëkkuwaay, tekk ci di toppaale dogal yuñuy jël ci wàllum cet ni gëna baaxee ngir ñu mënna dakkal ni coronavirus bi di wàllée. Lii nit yépp la boole ci at yépp – donte amuloo benn màndarga buy feeñ ci yaw wala ci sa wérgu-yaram.

- **Daje ak sa waa kër ak say xarit**

Da wara di bayyi digante saa su nekk ak nit yi nga bokkalul fi ngeen dëkk – ci biir ak ci biti -di bayyiwaale gën ngaa neew 2 meetar ci seen digante.

Ci **Angalteer**, mën ngeen daje ci biir ak ñi boka ci beneen kër ak ci biti ak lu toll ci juróom benni nit yu bokkul kër.

Ci **Ekos**, ci biti kese ngeen mënna daje ak lu toll ci yeneen ñaari njabóot ak lu ëpp 8 nit ci benn waxtu.

Ci **Wales**, da ngeen wara nekk ci benn barab (ci digante 5 kilomeetar bawoo fi nga dëkk) waaye mën ngeen daje ci biti ci benn waxtu.

Ci Irlànd di Noor, mën ngeen daje ci biir kër gi ak lu toll ci juróom benni nit ak ci biti ak lu toll ci 30 nit.

Ci **Angalteer, Ekos ak Irlànd di Noor**, mag ñi dëkk ñoom dong wala ak xale yu amagul 18 at mën nañu tànn beneen kër ngir ñu nekk ak ñoom ci seen biir kër te duñu bayyi digante 2 meetar.

- **Jëfandikoo dem ak dikk buñuy bokk**

Da nga wara moytu di jëfandikoo dem ak dikk buñuy bokk lu gëna bari te jéema dawal welo, dox wala dawal woto ci biir. Soo béggee jëfandikoo dem ak dikk buñu bokk, fexal ba moytu jamono yu nit ñi di gëna bari te ngeen wey di sorante. Ci **Angalteer** ak **Ekos**, da nga wara sol mask soo duggee ci dem ak dikk yi. Ci Wales ak Irlànd di Noor, sol mask luñu digle la waaye nekkul luñu lay forsé.

- **Dem ci ay barabi ñaanukaay:**

Mënna nga dem ci barabi ñaanukaay kese sudee ngir sa ñaanu bopp la, ngir bokk ci ay sarwiis yuñu jagleel askan wi te fekkee dëj yi.

- **Wey di liggéey:**

Sudee da nga wara wey di liggéeyi ci sa kër. Soo béggee dem liggéeyi, da nga wara njékka xool ndax yaw ak sa waa kër amu leen ay màndarga. Sudee dee kenn ci yeen amul màndarga, mën nga wey di liggéey fiileek yaa ngi bayyi digante bu toll ci 2 meetar te di faral di raxas say yoxo wala di jëfandikoo gel yi.

Mën nga xool ak ñi ngay liggeeyal ngir ay dogal ci wàllum kaarànge ak ay juntuukaayi kaarànge yi am ci sa barabu liggéeyukaay.

Kan la feebaru coronavirus gën a yab

Coronavirus mën naa indil feebar bu metti nit ku nekk, waaye dafa am ay nit yi nga xamantane ñoom la gën a gaawa dâl. Ci misaal, mën nga nekk ci risk bu gën a mag ngir am coronavirus suede:

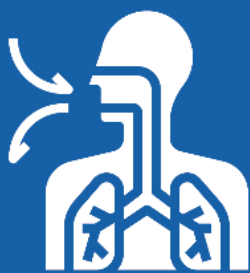
dañoo dugaloon ci sa yaram
ab orgaan

da nga am ay xeeti kanser
yi ngay faj

da nga am kaaseer ci sa
déreet wala ci say yàq,
meli luñuy woowee
leucémie

da nga am feebaru xëtër bu
metti, lu demee ni fibrose
kristique wala asma

da nga nekk ci anam biy tax
nga gën a mën am ay
infection

da ngay jël ay garab yuy
neewal doole sa sistem
iminiteer

da nga ëmb te am mettitu
dënn bu tàr

Soo jàppee ni da nga nekk ci yooyu xeetu risk te jot ab bataaxal bu bawoo ci kuréel giy toppatoo sa wergu-yaram fii ak **Dibéer 29 Màrs 2020** wala sa GP (doktoor waa kër) jokkoowul ak yaw, da nga war a waxtaanee li la jaaxal ak sa GP (doktoor waa kër) wala lopitaalu kilinik bi. Sudee amuloo ab GP, jokkool ak DOTW UK ngir am ndimbal: **0808 1647 686** (lii nimeru bi nga mën a woote la te doo ci fay dara) wala nga yonnee ab bataaxal cil clinic@doctorsoftheworld.org.uk

Nan ngay àaree sa bopp soo nekkee ci risk bu jeggi dayo

Soo nekkee ci risk bu jeggi dayo tambalee yeg feebar bu metti ci coronavirus, dafa am ay mbir yees tann yi nga wara de ngir àar sa bopp ak askan wi. Lii wallaate gi gënee neew ci askan wi suñ ko méngalee ak bu njëkk, kurbu gindikaay bi dafa soppeeku.

	Angalteer	Ekos	Wales	Irlànd di Noor
Ndax war nga wey di sorante lu toll ci 2 meetar ak nit yi nga dëkkal?	Waaw	Déet	Déet	Waaw
Ndax mën nga dem ci biti ngir tàggat sa yaram?	Waaw te nga bayyiwaale bu baax digante bu toll ci 2 meetar	Waaw te nga bayyiwaale bu baax digante bu toll ci 2 meetar	Waaw te nga bayyiwaale bu baax digante bu toll ci 2 meetar	Waaw te nga bayyiwaale digante bu toll ci 2 meetar
Ndax mën nga dajee nit ñi dëkkul seen kër?	Waaw, lu toll ci juróom benni nit te bayyiwaale digante bu toll ci 2 meetar	Déet	Waaw, ak beneen kër bu nekk ci wetu fi nga dëkk ak digante 2 meetar	Waaw, lu toll ci juróom benni nit te bayyiwaale digante bu toll ci 2 meetar
Sudee yaw kese yaa dëkk ak xale yu amagul 18 at. Ndax mën nga dajee ay nit ci bit?	Sudee mag nga bu dëkk moom kese wala mu dëkk ak ay xale yu amagul 18 at, mën nga tan beneen kër ngir nekk ak ñoom ci kër ku ci nekk te du jàr nga bayyi	Déet	Déet	Sudee mag nga bu dëkk moom kese wala mu dëkk ak ay xale yu amagul 18 at, mën nga tan beneen kër ngir nekk ak ñoom ci kër ku ci nekk te du jàr nga bayyi
Nan ngay bindoo ngir jot ndimbal ci Coronavirus (ngir ñu yónnee ay mbir yu mënul ñàkk)?	https://www.gov.uk/coronavirus-extremely-vulnerable	wootel ci 0800 111 4000	Da nga wara dugal say leerali jokkoo ci sa kubeeru bataaxal	https://www.adviceni.net/eform/submit/covid-support-referral

Jàngal digle bu mat bii lay won nan ngay def ngir àar sa bopp sudee da nga nekk ci risk bu mag ci coronavirus on GOV.UK: <https://www.gov.uk/government/publications/guidance-on-shielding-and-protecting-extremely-vulnerable-persons-from-covid-19>

Lan nga wara def soo gisee ay màndarga?

Soo amee:

- Yaram wu tang lool – da ngay melni ku ame tangoor ci sa dënn wala sa ginaaw, wala
- sëqët su bees suy wey – loolu mooy da nga tambale sëqët ay yoon yu bari, wala
- ñakk, wala coppite ci, li ñam yi di saf ak liñuy xeeñ (anosmie) – soo mënul xeeñcu wala yëg caŋka lumu mēna doon, wala mbir yi soppo niñu daan xeeñee

Da nga wara top jéego yii numu gēna gaawee:

Bér sa bopp: nekk ci kër gën gaa neew 7 fan te topp [gindikaayu béru ngir kër yi mēna am feebaru coronavirus](#). Képp ku nekk ci seen kër wala ku nekkoon di jokkoo ak yaw dafa wara bér boppam gën gaa neew 14 fan.

Demal defi testu Coronavirus ci biir [juróomi fan yu njëkk](#) yi nga gis ay màndarga:

Képp ku nekk **Angalteer, Wales ak Irlànd di Noor**, ak képp ku am 5 at wala luko ëpp ci **Ekos** mēn nañ ko defal test ci limu dul fay dara suñu amee ay màndarga ngir xool ndax dañoo am wiris bi. 2 anam ñoo am ngir ñu defal la test. Mēn nañ la defal test bi fi nga dëkk, wala nga dem ci barab buñuy defee test. Di nga jot ci resiltaa test yi ci mesas, m-bataaxal wala ñu woo la telefon.

Ngir jàpp ab test wala nga komànde ko demal ci net bi ci situ <https://www.nhs.uk/ask-for-a-coronavirus-test>

Soo mënul dug ci net bi, woowal 119 ci **Angalteer, Wales ak Irlànd di Noor** wala 0800 028 2816 ci **Ekos**.

Sudee resilta test yi dafa positif: da nga wara matal li des ci juróom ñaari fani beru yi, te ñépp ñu nekk ci kër gi wala ñu jege la bu baax war na weyal li des ci 14 fani bér-sa-bopp bi.

Sàrwis bi yor wàllum topp bi ci sa barab dina jokkoo ak ya ngir laaj la nga jàppale leen ngir dakkal yeneeni wàllaate wiris bi. Di nañ leen laaj fi nga nekkoon ak kan moo leen jegewoon. Lii lu mënul ñakk la ngir xammee kan lañu wara bér te nekk nekk ci kër gi diirup 7 fan wala luko ëpp.

Sudee resilta test yi dafa negatif: mēn nga ñakka bér sa bopp soo gisee ni yaa ngi am wérgu yaram bu baax te gisatuloo ay màndarga. Ñeneen ñu bokk ci seen kër wala ñu jegge la bu baax mēn nañu dakkal bér seen bopp.

Lu am solo la nga top gindikaay bii, mēn nañ la fayloo alaaman soo ko defulee.

Pëliis bi ak larme bi mēn nañu def jël ay dogal ngir fexe ba nit ñi def luni mel, tekk dif exe ba lekk yi ak yi mënul ñakk ñu jox leen nit yi yomba.

Ndax COVID-19, càkkutéefu yëgle ni anamu baayi imigéré yi dañ koo ajandi ab diir. Di nga jot ci ab messasu SMS bu ame ay leeral ci sa bisu yëgle bi ci. Ngir am ci yeneeni leeral ci coppitey sistemu asiil, bésal fii: <https://www.refugeecouncil.org.uk/latest/news/changes-to-home-office-asylum-resettlement-policy-and-practice-in-response-to-covid-19/>

Gindikaay sorante buñu jagleel kër yi nga xàmantane mën nañ am infection coronavirus

Bul dem ci liggéeyukaay bi, lekool bi, fajkat bi, farmasi bi wala ci lopitaal bi

Jëfandikoo leen ay wanag yu wuute, wala nga raxasu laata nga koy jëfandikoo

Moytul di laalante ak yeneen nit

Laajal ñu indil la sa lékk ak say garab

Toppal digle yuñu gàn

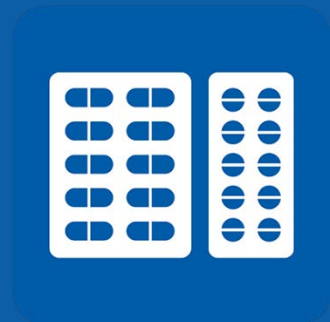
Tëdël yaw donj, su mënee nekk

Deel faral di raxas say yoxo

Naanal ndox mu bari

Jëlal paracetamol ngir mu jàppale la ci say màndaga

Laajal ñu defal la testu coronavirus soo gisee ay màndarga (di nañ la defal test bi ci 5 fan yu njëkk yi): <https://www.nhs.uk/ask-for-a-coronavirus-test>. Dina laaj nga joxe say leerali jokkoo te am telfon buy dox ngir jot ci nhuréefti test yi ci ab bataaxalu sms:

Ngir am ci yeneeni leeral yëal <https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-stay-at-home-guidance>

Ñaata fan lañu wara took ngir topp digley sorante bi?

- Képp ku gis ay mandarga dafa wara sorante ak nit ñi ci kër gi diirup gën gaa neew 7 fan.
- Sudee da nga dëkk ay yeneen nit, dañoo war a took ci kër gi te ñu bér leen gën gaa neew ci diirup 14 fan, ngir moytu infection bi law ba génn ci biti.
- Waaye, su amee kenn ci waa kër gi ku gis ay màndarga, dafa wara des ci kër gi te ñu ber ko ci diirup 7 fan bawoo ci bës bimu tàmbalee gis màndarga yi. Donte loolu dafay tekki ni nekk nañu ci kër lu ëpp 14 fan.
- Soo dëkke ak kenn ku am 70 at wala luko ëpp, bu am ab weradi bu yàgg, mu ëmb wala sistem iminiteeram néew doole, jéemal seet feneen foo ko mën a dugal ngir mu took fa 14 fan.

Kañ nga wara jokkook NHS 111?

- da nga feebar lool ba mënulo def li nga daan faral di def, mel ni seetaan Tele, jëfandikoo sa telefon, jàng wala wàcc ci làl
- nga yëg ni mën loo dëkku say màndarga ci kër gi
- sa wergu-yaram gën a nasax
- say màndarga nekkuñu di tànné bu 7 fan weesoo

Nan nga wara ngir jokkook NHS 111?

Mën nga jëfandikoo sàrwiisu coronavirus NHS 111 bi ci net bi (<https://111.nhs.uk/covid-19>) ngir xool lan moo ci topp. Soo mënul dugg ci sàrwiisi net yi mën nga woote ci 111 (nimero bii amul fay dara). Mën nga am ku lay firil ci sa làkk di tontu “**waaw**”ci laaj yépp.

Lan mooy xew suma amee luma jaaxal ci sama nekkiinu imigéré?

Aji-tukki yu bawoo bitim-réew di dem ca **Angalteer**, bokk na ci képp ku dëkk ci RU te amul keyit **duñu** ko fayyeeku ci:

- saytu ndax amna coronavirus (donte saytu gi dafay wone ni amuloo coronavirus)
- pajum coronavirus – soo tàmbalee paj mi aka b saytu te mu wone amuloo coronavirus, mën nañ la fayyeeku ngir bépp paj bi nga amal bi nga jotee say resiltaa ci saytu gi
- pajum xale yu ame sindoromu infalamatuwaar yu bari sistem

Soxlawul benn saytug imigéré sudee ab saytu wala pajum COVID-19 kese nga am.

Lan nga wara def ngir coronavirus baña làw?

- Deel faral raxas say loxo ay yoon, di jëfandikoo saabu ak ndox, ci diiru 20 saa gën gaa neew
- Toppal digle yuñu ci dàŋkaafuak kaarànge
- Ak foo mëna dëkk, toppal digle yi ñu joxe ci wàllum sol mask te wey di soriwante ci digante 2 meetar ak nit yi nga bokkalul kër.

Ngir am ciyeneeni leeral:

- Gindikaayu NHS: <https://www.nhs.uk/conditions/coronavirus-covid-19/>
- Gindikaayu WHO: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>